

Nr 42.

Av herr **Ingeström**, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag beträffande åtgärder från statens sida till främjande av landsbygdens förseende med elektrisk kraft.*

Vid 1914 års första riksdag väcktes av hr Kronlund i andra kammaren en motion, nr 248, med hemställan om utredning angående åtgärders vidtagande för främjandet av jordbrukets och detsamma närstående näringars förseende med elektrisk kraft.

En likalydande motion, nr 77, väcktes samtidigt i första kammaren av undertecknad.

Jag tillåter mig hänvisa till ovannämnda motioner, vari utförligt framhålles den stora betydelse landsbygdens elektrifiering medför för olika näringsgrenar såsom hantverkeri, hemslöjd och småindustri samt naturligtvis först och främst jordbruket, det större såväl som det mindre.

Dessa motioner remitterades till tillfälliga utskott, men blevo till följd av riksdagens upplösning icke slutbehandlade. Av denna anledning anser jag mig böra, med hänsyn till frågans stora betydelse, till riksdagen inkomma med förnyad framställning i förenämnda syfte.

Mången har kanske den föreställningen, att krafttillgången i våra vattenfall ej är större än att den helt bör bevaras för vår industri med tanke på dess framtida utveckling och att ett allmänt användande över hela landet av elektrisk kraft skulle kunna ha till följd att industriens behov icke kunde behörigen tillgodoses. Detta är dock långt ifrån fallet, ty om också hela rikets landsbygd, där det med fördel låter sig göra, erhöle elektricitet till ljus och kraft för hela sitt stationära behov, skulle härför icke tagas i anspråk mer än c:a 1 procent av vårt lands kraftkällor. För Skåne, Halland och Blekinge, där noggranna beräkningar utförts, skulle härtill åtgå endast 2—3 procent av inom dessa län befintliga kraftkällor.

Det är således en ytterst liten del av våra krafttillgångar, som skulle erfordras för jordbrukets elektrifiering; den energi, som därutöver komme att tagas i anspråk av hantverkerier m. m. på landsbygden, torde bli en ren obetydlighet.

En för ett jordbruk praktiskt utförd elektrisk anläggning bör under normala förhållanden vara för jordbruksdriften ekonomiskt fördelaktig och måste, när flera jordbrukare enas att för gemensamt behov utföra anläggningen, vara så mycket säkrare räntabel.

Det finnes dock andra synpunkter, som träda i förgrunden, då det gäller att avgöra huruvida det bör ligga i statsmakternas intressen att skänka denna sak sitt stöd eller ej.

Landsbygdens avfolkning är en sorglig företeelse, och den tid är säkerligen icke långt avlägsen, när denna fråga måste underkastas en allvarlig undersökning och botemedel söka utfinnas.

En av de naturligaste anledningarna till denna avfolkning är utan tvivel den ringa omväxling landsbygden har att bjuda. De större samhällena utöva däremot en stark dragningskraft, därigenom att de erbjuda tillfällen till umgängesliv, förströelser och nöjen och dessa företräden utvecklas år efter år. Men på landsbygden råder ständigt — särskilt de långa vinterkvällarna — samma dystra enformighet.

Allt vad som kan bidra till att skingra denna enformighet måste vara ägnat att åtminstone i någon mån hämma denna flykt till städerna. Kunde därför hemmansägaren och småbrukaren förskaffa sig elektriskt ljus i sina hem och i sina stallar, skulle arbetet otvivelaktigt bli lättare och känslan av hemtrevnad och hemkärlek allt mera göra sig gällande. Finge han därjämte möjlighet att anordna elektrisk kraft i sin snickarstuga, till sin hackelsemaskin och gemensamt med sina grannar till tröskning och malning, samt i övrigt till alla de mångfaldiga olika ändamål, vartill den elektriska kraften med fördel finner användning, skulle säkerligen han själv såväl som hans söner med en vaknare håg ägna sig åt hemmets skötsel och finna större arbetsglädje.

Från statsmakternas sida bör intet underlåtas, som kan vara ägnat att underlätta arbetet, höja trevnaden och öka bekvämligheten på landsbygden och därigenom medverka till det uppväxande släktets fäste vid jordbruket.

Det ligger givetvis i statens intresse att verka för en vidsträckt användning av elektrisk kraft, ej minst därför att staten är den största vattenkraftsägaren. Ur nationalekonomisk synpunkt har frågan en mycket stor betydelse, enär importen av lys- och brännämnen minskas i samma mån elektriciteten kommer till användning.

Man kan anmärka, att om några större fördelar för jordbrukarne stode att vinna därigenom, att de förskaffade sig elektrisk kraft, skulle detta önskemål efter hand förverkligas utan någon som helst hjälp från det allmännas sida. Emellertid mötas jordbrukarne här av stora svårigheter, då de nämligen giva sig in på ett område, där de själva sakna såväl kunskaper som erfarenhet. De behöva därför råd och upplysningar och ha i regel ej andra att vända sig till än de elektriska firmorna och deras tjänstemän, och det säger sig självt att dessa i första hand se på sina egna intressen. Man kan ej heller förutsätta, att dessa skola äga de speciella insikter, som här äro erforderliga.

Jordbrukarne behöva således en person, till vilken de med förtroende kunna vända sig. Detta gäller särskilt när det är fråga om att bilda sammanslutningar mellan jordbrukarne för utförande av gemensamma anläggningar, vilka företag säkerligen bra mycket lättare skulle kunna förverkligas, om en sådan på jordbruksområdet sakkunnig, fullt opartisk person funnes till hands att bistå med förslag och råd angående den tilltänkta anläggningen, med granskning av kostnadsförslag m. m. En sådan av staten anställd person skulle få en viktig uppgift att fylla och de, som vore i behov av hans hjälp, skulle helt säkert gärna vidkännas de huvudsakliga kostnaderna härför.

Då emellertid just sådana gemensamma anläggningar äro förutsättningar för att den elektriska kraften skall kunna få en allmännare spridning över landsbygden, torde med skäl kunna ifrågasättas, om icke staten bör lämna dessa föreningar något stöd, exempelvis i form av amorteringslån, uppgående till den ungefärliga gemensamma anläggningskostnaden, mot den ränta staten själv betalar.

Med hänvisning till ovannämnda motioner och på grund av vad jag här anfört, får jag hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning om och för riksdagen framlägga förslag till de åtgärder, som från statens sida kunna vara erforderliga och lämpliga för främjandet av landsbygdens förseende med elektrisk kraft.

Stockholm den 26 januari 1915.

Ake Ingeström.